

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра публічного та приватного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА ВІЙСЬКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності D8 «Право»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-наукової програми «Право»
(назва освітньо-наукової програми)

тип дисципліни підготовка за спеціальністю

2025 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

АНТОН ЧУБ

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою публічного та приватного права
протокол № 7
від «29» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

Ірина КОЗАКОВА

Укладач: *Карпенко Микола Іванович*, доктор юридичних наук, доцент.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни *«Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення»* доцільне після оволодіння здобувачами вищої освіти поглибленими знаннями з сутності науки, логіки та критичне мислення, уміння будувати аргументацію, формулювати та перевіряти гіпотези, робити обґрунтовані висновки, основи роботи з інформацією: пошук, аналіз, систематизація та цитування джерел; математичні та статистичні основи: поняття вибірки, показників, методів обробки даних (для кількісних досліджень); інформаційно-комунікаційні технології: володіння текстовими редакторами, електронними бібліотеками, базами даних, програмами для перевірки плагіату; навички письмової роботи: складання планів, написання рефератів, звітів, курсових та інших навчально-наукових текстів; основ етики та правової культури: розуміння моральних норм, авторського права, академічної відповідальності та доброчесності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення»* є теоретичні засади та практичні колізії реалізації кримінальної відповідальності за військові правопорушення, наукове обґрунтування криміналізації суспільно небезпечних діянь проти порядку несення військової служби, а також доктринальні підходи до кваліфікації цих правопорушень в умовах воєнного стану та трансформації національного законодавства відповідно до вимог міжнародного гуманітарного права.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ECTS).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення»* є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про кримінально-правове регулювання відповідальності за військові правопорушення, передбачені Кримінальним кодексом України, засвоєння особливостей кваліфікації злочинів проти встановленого порядку несення військової служби, аналізу судової практики та проблем застосування кримінального законодавства, а також розвиток умінь застосовувати норми кримінального, військового та міжнародного гуманітарного права під час вирішення практичних ситуацій у сфері забезпечення військової дисципліни та правопорядку в умовах воєнного стану.

Основними завданнями навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення»* є формування у здобувачів системи глибоких знань щодо теоретичних основ і практичних навичок правильної кваліфікації військових кримінальних правопорушень, аналізу суперечностей у законодавстві та вироблення умінь застосовувати норми права в особливих умовах воєнного стану.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення» забезпечує набуття здобувачами освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК03	Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
------	--

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК02	Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.
СК04	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.
СК05	Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН03	Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.
ПРН04	Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загально-соціального контекстів.
ПРН05	Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
Тема 1. Теоретико-правові засади кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення	7	1	2			4	7	1				6
Тема 2. Поняття, система та склад військових кримінальних правопорушень	7	1	2			4	9		1			8
Тема 3. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення військової дисципліни та порядку підлеглості	7	1	2			4	9		1			8
Тема 4. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від військової служби	10	2	2			6	9	1				8
Тема 5. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення правил несення військової служби	9	1	2			6	9	1				8
Тема 6. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові службові кримінальні правопорушення	10	2	2			6	9		1			8
Тема 7. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за правопорушення щодо військового майна, озброєння та засобів ведення війни	10	2	2			6	9	1				8
Тема 8. Особливості кримінальної відповідальності за військові правопорушення в умовах воєнного стану та бойової обстановки	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 9. Проблеми кваліфікації військових кримінальних правопорушень та практика їх застосування	10	2	2			6	9	1	1			8
Тема 10. Міжнародно-правові стандарти відповідальності за військові правопорушення та їх значення для національного кримінального права	10	2	2			6	10		1			8
Усього годин	90	16	20			54	90	6	6			78

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-правові засади кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення

Поняття та правова природа кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення. Місце злочинів проти встановленого порядку несення військової служби у системі кримінального права України. Нормативно-правова база кримінальної відповідальності військовослужбовців: Кримінальний кодекс України, закони України у сфері оборони та військової служби, військові статuti. Співвідношення кримінальної, дисциплінарної та адміністративної відповідальності військовослужбовців. Правовий режим воєнного стану та його значення для кримінально-правової оцінки військових правопорушень.

Тема 2. Поняття, система та склад військових кримінальних правопорушень

Поняття військового кримінального правопорушення. Система кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (розділ XIX КК України). Родовий і безпосередній об'єкти військових кримінальних правопорушень. Особливості спеціального суб'єкта – військовослужбовця та інших осіб, на яких поширюється дія військово-кримінальних норм. Об'єктивна сторона військових правопорушень. Суб'єктивна сторона: форма вини, мотив та мета. Відмежування військових кримінальних правопорушень від дисциплінарних проступків та суміжних складів злочинів.

Тема 3. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення військової дисципліни та порядку підлеглості

Правова природа військової дисципліни та підлеглості. Невиконання наказу: поняття наказу, його законність та межі виконання. Кримінальна відповідальність за непокору, опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Погроза або насильство щодо начальника. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями. Проблемні питання кваліфікації порушень військової дисципліни у судовій практиці.

Тема 4. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від військової служби

Поняття та види ухилення від військової служби. Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство та його відмежування від самовільного залишення частини. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом. Ухилення від виконання обов'язків військової служби шляхом обману. Особливості кримінально-правової оцінки цих правопорушень під час мобілізації та в умовах воєнного стану.

Тема 5. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення правил несення військової служби

Поняття та правове значення спеціальних видів військової служби. Кримінальна відповідальність за порушення правил несення бойового чергування, прикордонної, вартової та внутрішньої служби. Порушення правил бойового чергування або бойового патрулювання. Кваліфікуючі ознаки відповідних правопорушень. Проблемні питання кримінально-правової кваліфікації у правозастосовній практиці.

Тема 6. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові службові кримінальні правопорушення

Поняття військових службових кримінальних правопорушень. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень. Бездіяльність військової влади. Недбале ставлення до військової служби. Особливості суб'єкта військових службових правопорушень. Відмежування військових службових кримінальних правопорушень від загальних службових злочинів.

Тема 7. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за правопорушення щодо військового майна, озброєння та засобів ведення війни

Поняття військового майна. Кримінальна відповідальність за викрадення, привласнення, вимагання військового майна або заволодіння ним шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем. Умисне знищення або пошкодження військового майна. Необережне знищення або пошкодження військового майна. Незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами та вибуховими речовинами у військовій сфері. Проблемні питання кримінально-правової оцінки цих діянь.

Тема 8. Особливості кримінальної відповідальності за військові правопорушення в умовах воєнного стану та бойової обстановки

Поняття бойової обстановки та її кримінально-правове значення. Залишення поля бою або відмова діяти зброєю. Самовільне залишення бойових позицій. Здача або залишення ворогу засобів ведення війни. Порушення правил ведення бойових дій. Особливості кваліфікації військових кримінальних правопорушень, вчинених у бойовій обстановці.

Тема 9. Проблеми кваліфікації військових кримінальних правопорушень та практика їх застосування

Поняття кримінально-правової кваліфікації військових правопорушень. Типові помилки кваліфікації злочинів проти встановленого порядку несення військової служби. Відмежування суміжних складів кримінальних правопорушень. Аналіз практики застосування кримінального законодавства щодо військових правопорушень. Судова практика у справах про військові кримінальні правопорушення.

Тема 10. Міжнародно-правові стандарти відповідальності за військові правопорушення та їх значення для національного кримінального права

Поняття та джерела міжнародного гуманітарного права. Військові злочини у міжнародному кримінальному праві. Відповідальність за порушення законів і звичаїв війни. Міжнародні стандарти притягнення до відповідальності за військові правопорушення. Співвідношення норм міжнародного гуманітарного права та національного кримінального законодавства України. Значення міжнародної судової практики для правозастосування в Україні.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-правові засади кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення	1	1
2	Тема 2. Поняття, система та склад військових кримінальних правопорушень	1	
3	Тема 3. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення військової дисципліни та порядку підлеглості	1	
4	Тема 4. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від військової служби	2	1
5	Тема 5. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення правил несення військової служби	1	1
6	Тема 6. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові службові кримінальні правопорушення	2	
7	Тема 7. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за правопорушення щодо військового майна, озброєння та засобів ведення війни	2	1
8	Тема 8. Особливості кримінальної відповідальності за військові правопорушення в умовах воєнного стану та бойової обстановки	2	1
9	Тема 9. Проблеми кваліфікації військових кримінальних правопорушень та практика їх застосування	2	1
10	Тема 10. Міжнародно-правові стандарти відповідальності за військові правопорушення та їх значення для національного кримінального права	2	
Усього годин		16	6

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-правові засади кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення	2	
2	Тема 2. Поняття, система та склад військових кримінальних правопорушень	2	1
3	Тема 3. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення військової дисципліни та порядку підлеглості	2	1
4	Тема 4. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від військової служби	2	
5	Тема 5. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення правил несення військової служби	2	
6	Тема 6. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові службові кримінальні правопорушення	2	1
7	Тема 7. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за правопорушення щодо військового майна, озброєння та засобів ведення війни	2	
8	Тема 8. Особливості кримінальної відповідальності за військові правопорушення в умовах воєнного стану та бойової обстановки	2	1
9	Тема 9. Проблеми кваліфікації військових кримінальних правопорушень та практика їх застосування	2	1
10	Тема 10. Міжнародно-правові стандарти відповідальності за військові правопорушення та їх значення для національного кримінального права	2	1
Усього годин		20	6

8. План семінарських занять

Тема 1. Теоретико-правові засади кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення

Мета: формування цілісної системи знань про юридичну природу та специфіку відповідальності за правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає правова природа військової кримінальної відповідальності?
2. Яке місце займають військові злочини в системі Кримінального кодексу України?
3. Як військові статuti впливають на кримінальну відповідальність?
4. Як розмежувати кримінальну і дисциплінарну відповідальність військовослужбовців?
5. Як воєнний стан змінює кваліфікацію військових правопорушень?
6. Як Ваше дослідження може бути пов'язане з військовим правопорядком?

Тема 2. Поняття, система та склад військових кримінальних правопорушень

Мета: вивчення специфічних ознак кримінальних правопорушень проти порядку несення військової служби для їх точної кваліфікації в умовах воєнного або мирного стану.

Питання для обговорення:

1. Що визначає поняття військового кримінального правопорушення?
2. Яка структура Розділу XIX Особливої частини Кримінального кодексу України?
3. Що є родовим об'єктом кримінальних правопорушень проти несення військової служби?
4. Хто є спеціальним суб'єктом військових кримінальних правопорушень?
5. Які ознаки притаманні об'єктивній стороні військових кримінальних правопорушень?
6. Як відмежувати військовий кримінальний правопорушення від дисциплінарного проступку?
7. Як розуміння сутності військових правопорушень може трансформуватися до предмету Вашого дослідження?

Тема 3. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення військової дисципліни та порядку підлеглості

Мета: сформулювати критичне розуміння та розв'язання складних колізій, що виникають під час правового оцінки непокору як кримінального правопорушення.

Питання для обговорення:

1. Яка правова природа військової дисципліни та підлеглості?
2. Що визначає законність наказу та межі його виконання?
3. Яка відповідальність настає за непокору або опір начальникові?
4. У чому особливість санкцій за насильство щодо начальника?
5. Як кваліфікувати порушення статутних правил взаємовідносин між військовими?
6. Які головні проблеми судової практики у справах про непокору?
7. Як проблема дисципліни та підлеглості впливає на проблему, що Вами досліджується?

Тема 4. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від військової служби

Мета: розуміння правових викликів, що виникають при кваліфікації ухилення від служби.

Питання для обговорення:

1. Які існують основні види ухилення від військової служби?
2. Що вважається самовільним залишенням військової частини або місця служби?
3. Як відмежувати дезертирство від самовільного залишення частини?
4. Яка відповідальність за ухилення через самокалічення або обман?
5. Як воєнний стан впливає на кваліфікацію цих кримінальних правопорушень?
6. У чому особливості кримінальної оцінки ухилення під час мобілізації?
7. Як військова служба може вплинути на суспільні відносини, що досліджуються у Вашій роботі?

Тема 5. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення правил несення військової служби

Мета: розуміння кримінально-правового захисту спеціальних видів військової служби.

Питання для обговорення:

1. Яке правове значення мають спеціальні види військової служби?
2. Яка відповідальність за порушення правил бойового чергування?
3. Чим характеризується порушення правил прикордонної та вартової служби?
4. Які основні кваліфікуючі ознаки правопорушень у сфері несення військової служби?
5. Які існують проблеми кримінально-правової кваліфікації у судовій практиці?
6. Як воєнний стан впливає на оцінку порушень внутрішньої служби?
7. Які положення Вашого дослідження можна пов'язати із недопущенням порушення установлених правил?

Тема 6. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові службові кримінальні правопорушення

Мета: опанувати специфіку кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених військовими службовими особами.

Питання для обговорення:

1. Яке визначення мають військові службові кримінальні правопорушення?
2. У чому полягає перевищення влади військовою службовою особою?
3. Чим характеризується кримінально карана бездіяльність військової влади?
4. Які ознаки визначають недбале ставлення до військової служби?
5. Хто є спеціальним суб'єктом військових службових правопорушень?
6. Як відмежувати військові службові злочини від загальнокримінальних?
7. Як корупція у військовій сфері може вплинути на правовідносини досліджуваної Вами сфери?

Тема 7. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за правопорушення щодо військового майна, озброєння та засобів ведення війни

Мета: сформувати систему знань про особливості правового захисту матеріально-технічного потенціалу війська.

Питання для обговорення:

1. Яке визначення та ознаки має поняття військового майна?
2. Яка відповідальність за викрадення або привласнення військового майна?
3. Чим відрізняється умисне знищення майна від необережного пошкодження?
4. Які особливості незаконного поводження зі зброєю у військовій сфері?
5. Як службове становище впливає на кваліфікацію заволодіння майном?
6. Які головні проблеми оцінки цих злочинів у судовій практиці?
7. Як проблема захисту військового майна може імплементуватися до Вашого дослідження?

Тема 8. Особливості кримінальної відповідальності за військові правопорушення в умовах воєнного стану та бойової обстановки

Мета: набуття теоретичних знань щодо особливостей трансформації кримінально-правової охорони в умовах воєнного стану або бойової обстановки.

Питання для обговорення:

1. Яке кримінально-правове значення має поняття бойової обстановки?
2. Яка відповідальність настає за залишення поля бою?
3. Що вважається самовільним залишенням бойових позицій підрозділом?
4. Які наслідки здачі ворогу засобів ведення війни?
5. У чому полягає порушення правил ведення бойових дій?
6. Як бойова обстановка впливає на кваліфікацію військових злочинів?
7. Як умови воєнного стану та бойової обстановки можуть вплинути на врегулювання предмету Вашого наукового дослідження?

Тема 9. Проблеми кваліфікації військових кримінальних правопорушень та практика їх застосування

Мета: набуття теоретичних знань щодо юридичного інструментарію кваліфікації складних випадків військових кримінальних правопорушень.

Питання для обговорення:

1. Що становить зміст кримінально-правової кваліфікації військових правопорушень?
2. Які типові помилки виникають при кваліфікації військових злочинів?
3. Як ефективно відмежувати суміжні склади військових кримінальних правопорушень?
4. Як судова практика впливає на застосування військового законодавства?
5. Які основні тенденції аналізу практики щодо військових злочинів?
6. У чому полягає складність кваліфікації злочинів проти порядку служби?
7. Як проблема кваліфікації правопорушень може вплинути на реалізацію досліджуваних Вами правовідносин?

Тема 10. Міжнародно-правові стандарти відповідальності за військові правопорушення та їх значення для національного кримінального права

Мета: набуття знань щодо механізмів імплементації міжнародного гуманітарного права у національне законодавство.

Питання для обговорення:

1. Які основні джерела та поняття міжнародного гуманітарного права?
2. Що визначає склад військового злочину в міжнародному кримінальному праві?
3. Яка відповідальність настає за порушення законів і звичаїв війни?
4. Які існують міжнародні стандарти притягнення до відповідальності за правопорушення?
5. Як співвідносяться норми міжнародного права та кримінального законодавства України?
6. Яке значення міжнародної практики для сучасного правозастосування в Україні?
7. Як основи міжнародного гуманітарного права може співвідноситися з предметом Вашого наукового дослідження?

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
<i>Усього годин</i>			

10. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
<i>Усього годин</i>			

11. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-правові засади кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення	4	6
2	Тема 2. Поняття, система та склад військових кримінальних правопорушень	4	8
3	Тема 3. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення військової дисципліни та порядку підлеглості	4	8
4	Тема 4. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від військової служби	6	8
5	Тема 5. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення правил несення військової служби	6	8
6	Тема 6. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові службові кримінальні правопорушення	6	8
7	Тема 7. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за правопорушення щодо військового майна, озброєння та засобів ведення війни	6	8
8	Тема 8. Особливості кримінальної відповідальності за військові правопорушення в умовах воєнного стану та бойової обстановки	6	8
9	Тема 9. Проблеми кваліфікації військових кримінальних правопорушень та практика їх застосування	6	8
10	Тема 10. Міжнародно-правові стандарти відповідальності за військові правопорушення та їх значення для національного кримінального права	6	8
Усього годин		54	78

12. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота – форма організації освітнього процесу, за якої здобувач вищої освіти опановує навчальну дисципліну в час, вільний від навчальних занять. Метою самостійної роботи є засвоєння у повному обсязі навчальної програми, розвиток дослідницьких компетентностей та інтеграція результатів навчання у виконання дисертаційного дослідження, формування в здобувача вищої освіти здатності бути активним учасником освітнього процесу, уміння самостійно (без безпосередньої участі викладача) опановувати теоретичні й практичні знання, у тому числі із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Завдання для самостійної роботи: підготовка та апробація результатів наукового дослідження, безпосередньо пов'язаного з темою дисертації здобувача. Необхідно підготувати тези наукової доповіді для участі у науково-практичній конференції, яку проводить ВНЗ «Національна академія управління» або інший заклад вищої освіти чи наукова установа (всеукраїнського чи міжнародного рівня); подати тези відповідно до вимог організаторів конференції; виступити з доповіддю за темою обраного дисертаційного дослідження. Вимоги до змісту тез наукової доповіді: відображення актуальності теми дослідження, чітке формулювання мети та завдань, короткий виклад методології дослідження, основні результати, висновки та практичне значення отриманих результатів. Вимоги до обсягу та оформлення: 2–4 сторінки, оформлення відповідно до вимог конкретної конференції, обов'язкове дотримання стандартів академічної доброчесності та коректне цитування джерел. Форма звітності: надання копії опублікованих тез (або сертифіката учасника) або інше підтвердження виступу (програма конференції, сертифікат, довідка).

Варіанти контрольної роботи (для заочної форми здобуття освіти)

Нижче подано варіанти завдань для контрольної роботи, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Необхідно обрати варіант та виконати наведені завдання. Вимоги до контрольної роботи: 8–12 сторінок тексту (*шрифт Times New Roman, 14 pt, міжрядковий інтервал – 1*). Слід опрацювати щонайменше 10–12 джерел. Використання класичних праць з кримінального права та міжнародного гуманітарного права є обов'язковим. Дотримання принципів академічної доброчесності – засадничий принцип навчання. Здійснюйте коректне цитування використаних джерел. Заборонено плагіат: текст має бути оригінальним, з власним аналітичним та методологічним осмисленням. Максимальна кількість балів за виконану контрольну роботу – 50 балів.

Варіант 1.

1. Покажіть ключові особливості суб'єкта військового кримінального правопорушення.
2. Продемонструйте ознаки порушення статутних правил несення вартової служби.

Варіант 2.

1. Розгляньте систему військових кримінальних правопорушень згідно з чинним Кримінальним кодексом України.
2. Покажіть роль судової практики у тлумаченні норм про дезертирство.

Варіант 3.

1. Розгляньте актуальні проблеми відмежування військових кримінальних правопорушень від дисциплінарних проступків.
2. Продемонструйте різницю між непокорю і невиконанням наказу (ст.ст. 402, 403 Кримінального кодексу України).

Варіант 4.

1. Розгляньте значення міжнародного гуманітарного права для національного КК України.
2. Обґрунтуйте вплив бойової обстановки на кваліфікацію непокори підлеглим.

Варіант 5.

1. Обґрунтуйте правила кваліфікації військових злочинів при сукупності правопорушень.
2. Розгляньте об'єктивну сторону ухилення від служби шляхом самокалічення.

Варіант 6.

1. Продемонструйте вплив воєнного стану на тяжкість військових кримінальних правопорушень.
2. Обґрунтуйте наслідки порушення правил несення бойового чергування в Україні.

Варіант 7.

1. Продемонструйте відповідність українського законодавства стандартам Римського статуту.
2. Продемонструйте ознаки суб'єктивної сторони втрати військового майна.

Варіант 8.

1. Покажіть розмежування між дезертирством та самовільним залишенням частини.
2. Покажіть специфіку складу військових службових кримінальних правопорушень.

Варіант 9.

1. Розгляньте сучасні особливості звільнення від кримінальної відповідальності військовослужбовців.
2. Покажіть різницю між викраденням та привласненням військового озброєння.

Варіант 10.

1. Розгляньте відповідальність за перевищення військовою службовою особою влади.
2. Розгляньте особливості криміналізації мародерства в умовах воєнного стану.

13. Неформальна освіта (онлайн-курси та платформи)

У межах самостійної роботи здобувачам рекомендується проходження онлайн-курсів на міжнародних освітніх платформах з метою розширення професійних компетентностей.

Рекомендовані платформи:

- Coursera (International Humanitarian Law in Theory and Practice: <https://www.coursera.org/learn/international-humanitarian-law>; Introduction to International Criminal Law: <https://www.coursera.org/learn/international-criminal-law>; International Law in Action: Investigating and Prosecuting International Crimes: <https://www.coursera.org/learn/international-law-in-action-investigating-prosecuting>);

- Prometheus (Вивчаючи міжнародне гуманітарне право: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/international-humanitarian-law/>; Міжнародне гуманітарне право у професійній діяльності публічних службовців: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/humanitarian-law-public-servants/>; Права людини для держслужбовців: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/human-rights-for-civil-servants/>).

Опрацювання зазначених онлайн-курсів не є обов'язковим і здійснюється за власною ініціативою здобувача як форма неформальної освіти.

14. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційований залік)

1. Які ознаки визначають поняття військового кримінального правопорушення?
2. Яка структура та система розділу XIX Кримінального кодексу України?
3. Що є родовим об'єктом військових кримінальних правопорушень?
4. Хто є спеціальним суб'єктом кримінальних правопорушень проти порядку несення служби?
5. Як відмежувати військове правопорушення від дисциплінарного проступку?
6. Яка нормативно-правова база регулює кримінальну відповідальність військовослужбовців?
7. Як воєнний стан впливає на кримінально-правову оцінку діянь?
8. У чому полягає законність наказу та межі його виконання?
9. Яка відповідальність за непокору або опір своєму начальникові?
10. Як кваліфікувати насильство щодо начальника у військовій сфері?
11. Що вважається самовільним залишенням військової частини або місця служби?
12. Чим за суб'єктивною стороною дезертирство відрізняється від самовільного залишення військової частини або місця служби?
13. Яка відповідальність за ухилення від служби шляхом самокалічення?
14. Які особливості відповідальності за порушення правил вартової служби?
15. Як кваліфікувати порушення правил несення бойового чергування військовослужбовцем?
16. Що визначає поняття військового службового кримінального правопорушення?
17. У чому полягає перевищення влади військовою службовою особою?
18. Чим характеризується бездіяльність військової влади як склад злочину?
19. Які ознаки визначають недбале ставлення до військової служби?
20. Хто є спеціальним суб'єктом військових службових правопорушень?
21. Як відмежувати військові службові кримінальні правопорушення від загальних службових?
22. Яке визначення та склад охоплює поняття військового майна?
23. Яка відповідальність за привласнення військового майна службовою особою?
24. Чим відрізняється умисне знищення майна від його пошкодження?
25. Які особливості незаконного поводження зі зброєю у військах?
26. Яке кримінально-правове значення має поняття бойової обстановки?
27. Яка відповідальність передбачена за залишення поля бою?
28. Що вважається самовільним залишенням бойових позицій підрозділом?
29. Як кваліфікувати здачу ворогу техніки та засобів ведення війни?
30. Які типові помилки виникають при кваліфікації військових кримінальних правопорушень?

15. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: вербальний метод (лекція, дискусія, консультація, обговорення тощо); методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій: схем, моделей, алгоритмів наукового пошуку та інші); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на семінарських заняттях: вербальний метод (дискусія, співбесіда, виступ на конференції тощо); метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, тез доповіді тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); кейс-метод (вирішення ситуацій тощо); практичний, пошуковий метод.

16. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни *«Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення»* використовуються такі методи оцінювання:

Для поточного контролю: у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, написання есе (рефератів), апробації результатів наукового дослідження, контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти); самостійна робота, неформальна освіта (онлайн-курси та платформи) тощо.

Для підсумкового контролю: проведення підсумкового контролю (усна та/або письмова відповідь, тестування тощо).

17. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення диференційованого заліку.

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення»* є підсумковий контроль – диференційований залік.

18. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни *«Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення»* відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів (від – до)
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5
Тестування	1-5
Ділова гра, практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти ([https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-otsiniuvannia-znan-zdobuvachiv-\(red-2021\).pdf](https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-otsiniuvannia-znan-zdobuvachiv-(red-2021).pdf)).

Порядок зарахування результатів неформальної освіти

Результати проходження онлайн-курсів можуть бути зараховані як складова самостійної роботи за зверненням здобувача в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu.pdf>).

Максимальна кількість балів – до **10 балів** у межах самостійної роботи.

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за диференційований залік з початкової дисципліни «Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення» складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно з таблицею:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проєкту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

19. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60											Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Самостійна робота		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

20. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «*Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за військові правопорушення*» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної роботи аспірантів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

21. Рекомендована література

1. Карпенко М.І. Кваліфікація військових правопорушень за законодавством України: монографія. Київ: НАУ, 2020. 310 с.

2. Карпенко М.І., Фєрьєва Н.П. Погроза або насильство щодо начальника за статтею 405 Кримінального кодексу України: кримінально-правовий і кримінологічний аспекти: монографія. Київ: Нац. ун-т оборони, 2024. 261 с.

3. Карпенко М.І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): теоретичні та прикладні аспекти: монографія / за заг. ред. В.К. Матвійчука. Київ: НАУ, 2018. 420 с. URL: <https://nam.kyiv.ua/files/publications/monogra-karpenko.pdf>

4. Ніколаєнко Т.Б. Теоретико-правові засади призначення та виконання спеціальних покарань щодо військовослужбовців: монографія. 2-ге вид., доповн. Харків: Право, 2019. 560 с.

5. Топольницький В.В., Остапенко А.І. Особливості регулювання військових правовідносин в умовах особливого періоду, воєнного стану та в бойовій обстановці. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2021. № 3/2021. С. 231-235. URL: http://lsey.org.ua/3_2021/61.pdf

6. Потапова Д.І., Василенко А.В., Гармаш В.В. Зміни в кримінальному законодавстві внаслідок воєнного стану 2022 року. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 515-519. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/124>

7. Острогляд О.В. Кримінально-правова політика в умовах війни: законодавчий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 286–290. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/260156>

8. Рябченко О.П. Поняття дисциплінарного провадження в Збройних Силах України: окремі підходи щодо визначення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 706-708. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/170>

9. Шаблистий В.В., Березняк В.С., Каторкін Р.А. Кримінальні правопорушення, пов'язані з ухиленням від призову на військову службу як акти посягання на воєнну безпеку України. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-33>
10. Kostiukenko O., Miroshnykov I., Kravchuk I., Karpenko M., Vasylytsiun I. Criminal and legal characteristics of war crimes under international and Ukrainian legislation: analysis, problems and prospects for development. *Relacoes Internacionais do Mundo Atual*. 2024. Vol. 1(43). pp. 582–599.
11. Military offences and war crimes: background, theory and practice: collective monograph. Ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. 876 p. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/322>